

Xarxa Punt TIC

MÒDUL 1 NIVELL AVANÇAT

Recerca i recuperació de la informació a Internet (avançat)

El Web realment invisible

→ ÍNDEX

ÍNDEX	2
D. El Web realment invisible	3
Què buscar: tipus i formats de la documentació bibliogràfica	3
Tipus de documents: fonts primàries i secundàries	3
Formats de la documentació: format imprès i format electrònic	4
Format imprès:	4
Format electrònic:	5
Què buscar a Internet:	5
Documentació bibliogràfica, tant fonts primàries com secundàries	5
Fonts primàries	5
Fonts secundàries	6
Informació temàtica "informal":	6
Informació sobre centres i recursos:	6
Intercanvi d'informació sobre temes concrets:	7
Com buscar els documents en format imprès	7
Com buscar els documents a Internet	7
Criteris de qualitat de la informació de les pàgines web	8

→ D. El Web realment invisible

Aquest contingut no pot ser indexat pels cercadors per raons tècniques. Els documents poden estar en un format que els robots no reconeixen (música, vídeo, etc.) o perquè són pàgines generades dinàmicament (la pàgina s'autodissenya, no hi ha cap dissenyador humà que la faci o es genera sola). Els cercadors no tenen en compte aquest tipus de pàgines (fòrums de discussió, catàlegs, diccionaris, etc.).

A l'hora d'emprendre una investigació, i després de tenir delimitat inicialment el tema, cal realitzar la pertinent recerca de la documentació bibliogràfica necessària. La ciència és un treball "col·laboratiu" i acumulatiu. Encara que treballem sols, necessitem consultar les teories, models, mètodes, resultats, troballes, dades, etc. aportats per altres autors sobre el mateix tema que hem decidit investigar. Es tracta de no caure en els mateixos errors i/o no duplicar esforços i fer aportacions originals a la comunitat científica. La documentació psicològica és imprescindible en el treball d'investigació científica en Psicologia i es necessita en diverses fases del procés d'elaboració d'escrits científics. En primer lloc, hem de saber identificar la documentació científica rellevant, els seus tipus i formats (apartat 2). Referent a això, la situació actual és la d'una imparable migració de les fonts documentals en Psicologia de publicacions impreses (format paper) a publicacions electròniques, principalment a Internet. Després entrariem en la documentació bibliogràfica en Psicologia (apartat 3), tant en format imprès tradicional, com a Internet, ja sigui "formal" o "informal" o altres informacions disponibles a Internet.

Què buscar: tipus i formats de la documentació bibliogràfica

- Tipus de documents: fonts primàries i secundàries.
- Formats de la documentació: imprès i electrònic.

Tipus de documents: fonts primàries i secundàries

- Fonts primàries: són les que proporcionen directament informació sobre un tema concret (llibres, articles, diccionaris, etc.), tant informació bàsica o preliminar en les obres de referència, com més profunda en manuals o monografies:
- Obres de referència: és a dir, diccionaris i enciclopèdies. A la biblioteca hi ha un gran nombre d'elles relatives a la Psicologia i ciències afins. No es localitzen mitjançant els fitxers, sinó acudint directament al prestatge

➔ Recerca i recuperació de la informació a Internet (avançat)

El Web realment invisible

on s'agrupen (actualment són els primers prestatges que es troben a l'esquerra, a l'entrar).

- ➔ Manuals, tractats i monografies. Mitjançant la consulta dels fitxers de la Biblioteca (autors, matèries, títols) podem localitzar llibres especialitzats en el tema. Si no és així, els manuals o tractats més amplis poden oferir una primera visió.
- ➔ Fonts secundàries: són les que ens indiquen com i on trobar les fonts primàries. Contenen referències d'altres treballs, permetent així el seu coneixement i/o localització. Moltes vegades estan elaborades per institucions (per exemple, revistes de resums, catàlegs, etc.).

Fonts primàries i secundàries, els seus nivells de complexitat i exemples de documents corresponents.

- **Fuentes primarias** son las que proporcionan directamente información sobre un tema concreto (libros, artículos, diccionarios, etc.), tanto información básica o preliminar en las obras de referencia, como más profunda en manuales, o monografías:

- **Obras de referencia:** es decir, diccionarios y enciclopedias. En la Biblioteca hay buen número de ellos relativos a la Psicología y ciencias afines. No se localizan mediante los ficheros, sino acudiendo directamente al estante donde se agrupan todas ellas (actualmente son los primeros estantes que se encuentran a la izquierda, al entrar).
- **Manuales, tratados y monografías.** Mediante la consulta de los ficheros de la Biblioteca (autores, materias, títulos) podemos localizar libros especializados en el tema. Si no es así, los manuales o tratados más amplios pueden ofrecer una primera visión.

- **Fuentes secundarias** son las que nos indican cómo y dónde hallar las fuentes primarias. Contienen referencias de otros trabajos, permitiendo así su conocimiento y/o localización. Muchas veces están elaboradas por instituciones (por ejemplo, revistas de resúmenes, catálogos, etc.).

Fuentes primarias y secundarias, sus niveles de complejidad y ejemplos de documentos correspondientes

Fuentes primarias

NIVEL SUPERFICIAL	NIVEL MEDIO	NIVEL ESPECIALIZADO
Enciclopedias		
Diccionarios		
Tesauros		
Manuales		
Compilaciones		
	Monografías	
	Series	
	Artículos en revistas y boletines	
	Actas de Congresos	
	Publicaciones preliminares	
	Tesis, tesisas	

Fuentes secundarias

NIVEL SUPERFICIAL	NIVEL MEDIO	NIVEL ESPECIALIZADO
Reseñas bibliográficas		
Información sobre tests y audiovisuales		
Revisiones		
	Bibliografías	
	Catálogos	
		Resúmenes
		Índices

Formatos de la documentación: Formato impreso y formato electrónico

- **Formato impreso**

Tradicionalmente, las fuentes documentales las tenemos disponibles en **papel impreso**, sobre todo las fuentes primarias. Libros, monografías, tesis, artículos de revistas, etc. siguen encontrándose mayoritariamente en formato papel y por tanto, para acceder a esas fuentes hay que adquirirlas o consultarlas en los centros de documentación que tengamos más accesibles.

Formats de la documentació: format imprès i format electrònic

Fomat imprès:

Tradicionalment, les fonts documentals les tenim disponibles en paper imprès, sobretot les fonts primàries. Llibres, monografies, tesis, articles de revistes, etc. segueixen trobant-se majoritàriament en format paper i, per tant, per accedir a

→ Recerca i recuperació de la informació a Internet (avançat)

El Web realment invisible

aquestes fonts cal adquirir-les o consultar-les en els centres de documentació que tinguem més accessibles.

Format electrònic:

Cada vegada són més útils i es disposa de més fonts en format electrònic, tant fonts primàries (revistes electròniques accessibles per Internet) com sobretot fonts secundàries organitzades com bases de dades referents a catàlegs de biblioteques, índexs de sumaris o resums de revistes, etc.

El format electrònic fa referència a suports magnètics accessibles directament (discos flexibles, discos durs, discos compactes per a CDROM, etc.) o via telemàtica (Internet, etc.) que contenen bases de dades en les quals s'emmagatzema la informació i es processa i recupera per mitjans informàtics. Tant fonts primàries com secundàries es troben ja en aquest suport, més les segones que no pas les primeres. Així, cada vegada tenim més articles de revistes en format pdf o html a Internet. Pel que fa a fonts secundàries, el més utilitzat són les bases de dades sobre:

- Resums i referències d'articles de revistes i capítols de llibres.
- Llibres.
- Resums de tesis doctorals i memòries de llicenciatura.
- Disposicions legals.
- Catàlegs comercials d'editorials i empreses de *software*, etc.

Avui dia, en general, les fonts secundàries importants per a la investigació psicològica estan accessibles a les universitats des de qualsevol ordinador connectat a Internet.

Què buscar a Internet:

- Documentació bibliogràfica, tant fonts primàries com secundàries.
- Informació temàtica "informal".
- Informació sobre centres i recursos.
- Intercanvi d'informació sobre temes concrets.

Documentació bibliogràfica, tant fonts primàries com secundàries

Fonts primàries

- Podem trobar articles de revistes i fins i tot llibres al Web. El problema és la dificultat per trobar-los, ja que de vegades es tracta d'un autor que al web del seu Departament, en un apartat de professors, i en la seva pàgina particular ha posat la seva bibliografia més recent.

→ Recerca i recuperació de la informació a Internet (avançat)

El Web realment invisible

- Revistes electròniques: es tracta de revistes que han sorgit en el Web, o bé s'editaven normalment en paper i ara també han passat a format electrònic (accessibles gratuïtament des de la Xarxa).

Fonts secundàries

Bases de dades de centres espanyols accessibles des del Web i amb documentació de diverses àrees. Cal distingir dos tipus:

1) Bases de dades comercials subscrietes per les universitats: es tracta de la documentació que només es pot aconseguir mitjançant pagament o subscripció, sigui de manera personal o per una institució o centre de documentació (que si és pública permetrà l'accés als investigadors). Aquesta informació sol estar emmagatzemada en bases de dades elaborades per empreses de documentació i que cobren per accedir a elles. Les universitats les subscriuen amb llicència de xarxa i des dels seus ordinadors s'accedeix lliurement a elles (no des d'ordinadors externs a la universitat).

2) Fonts secundàries de domini públic al Web:

- Catàlegs de biblioteques d'universitats i centres d'investigació.
- Índexs de revistes: algunes revistes que s'editen en paper ja exposen els seus índexs i fins i tot resums al Web.
- Bases de dades d'índexs o resums de revistes.

Informació temàtica "informal":

Quant a les cerques per àrees temàtiques, sobretot en directoris temàtics, el seu avantatge, i també el seu inconvenient, és que les adreces web que inclouen estan preseleccionades per l'autor o autors del web, és a dir, depenem dels seus criteris de selecció, normalment esbiaixats en funció de la seva orientació empresarial, teòrica (en psicologia, orientacions cognitiva, psicodinàmica, etc.) o professional.

Informació sobre centres i recursos:

És la informació típica, la que primer va anar sorgint al Web. Els centres o institucions que tenien servidor web, el primer que van fer va ser penjar informació institucional sobre ells.

→ Recerca i recuperació de la informació a Internet (avançat)

El Web realment invisible

Intercanvi d'informació sobre temes concrets:

El sistema més clàssic és el de les *News* (ja esmentat). També s'han utilitzat llistes de correu, dins el sistema de correu electrònic, o accessibles des del Web. També el sistema xat o IRC (*Internet Relay Xat*).

Com buscar els documents en format imprès

- Biblioteca i/o hemeroteca de Facultat o d'Universitat.
- Biblioteca d'àrea o de departament universitaris.

Altres:

- Centre de Documentació del Col·legi Oficial de Psicòlegs de Madrid.
- CINDOC (Centre d'Informació i Documentació Científica).

Com buscar els documents a Internet

Els cercadors o motors de cerca:

L'estratègia de cerca d'informació més comuna és a través de cercadors o motors de cerca. Es tracta de webs que generen llistats d'adreces web després d'introduir les paraules clau específiques del tema buscat. El més potent és Google en l'adreça <http://www.google.cat>.

Aquí podem trobar una àmplia varietat de temes. Tanta varietat i tants nodes web hi ha sobre tot això, que es corre el perill de perdre una gran quantitat de temps buscant el que interessa. Per aquest motiu és fonamental conèixer els dos sistemes de cerca disponibles:

- A través de motors de cerca (*search engine*) al Web, tipus Google, Yahoo, Lycos, etc. Són sistemes que funcionen amb paraules clau; el resultat de la cerca és un llistat d'adreces web en els quals s'esmenten temes relacionats amb les paraules clau buscades. Avui dia pràcticament el més útil, actualitzat i ampli és Google.
- A través de directoris elaborats per institucions o persones sobre temes o aspectes concrets.

Els avantatges i inconvenients d'aquests sistemes són:

L'avantatge dels cercadors generals per paraules clau radica que les seves bases de dades estan permanentment actualitzades, inclouen adreces web de manera automàtica –l'autor del web no ha de sol·licitar la seva inclusió, un o

→ Recerca i recuperació de la informació a Internet (avançat)

El Web realment invisible

dos mesos després de publicar una web ja apareix en algun d'aquests cercadors— i a més, el temps de cerca és molt breu (menys d'un segon per al programa de cerca i uns pocs segons més a causa de la velocitat de la nostra connexió a Internet). Ha d'utilitzar-se aquest recurs quan vulguem trobar alguna cosa específica, amb rapidesa i en gran quantitat.

L'inconvenient és que cal afinar molt en les paraules clau i en el llistat que ens retorna el cercador solen entrar moltes adreces web inservibles (el que es diu “soroll” a Internet). És a dir, els motors de cerca recullen pàgines web automàticament i, per tant, sense intervenció humana i sense control de qualitat.

Un altre problema és que de vegades les recopilacions d'hiperenllaços no estan molt actualitzades (actualitzar les adreces web és una tasca molt laboriosa i a més cal comprovar periòdicament si els enllaços funcionen, etc.).

Criteris de qualitat de la informació de les pàgines web

En aquests casos, el problema és la sobreabundància d'informació i saber discriminar la informació de qualitat. Per a això, a *Romero* (2002) s'especifiquen una sèrie de criteris que seria convenient tenir en compte per determinar la qualitat d'un web sobre psicologia:

1) El primer és excloure de la recopilació:

- Pàgines primàriament comercials.
- Pàgines basades en investigació escassa o poc fonamentada.
- Absència d'un patrocinador clarament identificat.
- Absència de continguts suficients sobre el tema.

2) Excloses aquestes pàgines web, s'han d'utilitzar les que se'ls pugui assignar un mínim de dos punts (sobre una escala de 5) en els següents criteris:

- Continguts, amb objectivitat, originalitat i citació de les fonts de les troballes d'investigació i estadístiques.
- Autoritat, basada en les credencials, tant de l'organització que patrocina com dels autors individuals de la informació presentada. Les credencials inclouen factors com l'estatus educatiu de directors —*staff* i autors—, nombre i qualitat de les publicacions d'investigació, afiliacions institucionals, experiència professional, etc.
- Actualització i estabilitat, presència de data de creació o *copyright*, evidència de manteniment del web, com dates d'actualització del web o consistència de dates en pàgines interiors.

→ Recerca i recuperació de la informació a Internet (avançat)

El Web realment invisible

- Facilitat d'ús: accessibilitat del material en el lloc web, facilitat de navegació, format consistent i coherent de totes les pàgines del lloc web, operativitat dels enllaços, temps de descàrrega del web acceptable.

En una puntuació global del lloc web avaluat, els dos primers criteris tenen més importància que els dos últims (en els criteris abans mencionats, cadascun dels dos criteris suposarien el 36% de la puntuació global, i els altres dos un 14% cadascun).

3) Per altra banda, a l'hora de descriure els llocs web de psicologia, a més dels criteris anteriors, hauríem de tenir en compte:

- País d'origen, idioma, enllaços en espanyol i/o en anglès.
- Temàtica.
- Si contenen textos complets (fonts primàries) i/o referències (fonts secundàries).
- L'enfocament o utilitat de la informació (pràctica, divulgació, professional, ensenyament/docència, investigació, etc.).